

проблеми і шляхи вирішення // Продуктивні сили України. – 2007. – №2 (003). – С. 31-44.

5. Хвесик М.А. Стратегічні імперативи раціонального природокористування в контексті соціально-економічного піднесення України: [монографія] / М.А. Хвесик. – Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, ЛТД", 2008. – 496 с.

6. Хвесик М.А., Голян В.А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів: Монографія. – К.: Кондор, 2007. – 480 с.

Тюхтенко Н.А.
декан економіко-юридичного факультету
Херсонського державного університету,
член Правління Херсонської
обласної організації СЕУ,
к.е.н., професор

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Сучасний період розвитку економіки України в цілому і її регіонів пов'язаний зі зростанням ролі інвестиційної діяльності, обумовлений кризовими явищами як у світовому масштабі, так і проблемами усередині країни. Як відомо, від інтенсивності й результативності інвестиційних процесів залежить успіх перетворень, насамперед, у сферах економічного, політичного та соціального життя, побудова цивілізованого суспільства. Ось чому сьогодні викликають особливий інтерес питання, пов'язані з інвестуванням, способами і методами його активізації, вивченням умов створення сприятливого інвестиційного клімату, залученням інвестицій та їх ефективним використанням, тому актуальність даної публікації очевидна.

Дослідження проблем ефективного інвестування в економіку завжди перебувало в центрі уваги науковців. Це зумовлено тим, що інвестиції впливають на глибокі відтворювані процеси господарської діяльності й визначають економічний розвиток країни в цілому.

Світовий досвід свідчить, що країни з перехідною економікою не в змозі розвивати господарство без залучення й ефективного використання інвестицій. Акумуляючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ри-

нків, але й поважають ринки товарів та послуг. Крім того, інвестиції, як правило,

сприяють заходам макроекономічної стабілізації та дозволяють вирішувати соціальні проблеми трансформаційного періоду.

У відповідності до Закону України від 18.09.91р. "Про інвестиційну діяльність" № 1560 – XII інвестиційна діяльність визначена як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій [1, с.650]. Вона здійснюється у таких формах:

- інвестування, здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, об'єднаннями й установами, а також громадськими та релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державне інвестування, яке здійснюється органами влади та управління України, а також державними підприємствами та установами;
- іноземне інвестування, яке здійснюється іноземними державами, юридичними та фізичними особами;
- спільне інвестування, яке здійснюється громадянами та юридичними особами України та іноземних держав.

Реалізація зазначених форм інвестиційної діяльності обумовлює інвестиційний клімат держави і кожного її регіону.

Інвестиційний клімат – це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів. Сприятливий інвестиційний клімат має забезпечити захист інвестора від інвестиційних ризиків. Згідно з оцінкою спеціалістів Європейського центру досліджень, підприємницький ризик інвестицій в Україні становить 80% [3, с. 76].

Для України сьогодні, надзвичайно важливий розгляд питань інвестування як іноземними суб'єктами, так і внутрішніми інвесторами. Із-за кризових явищ у світовій економіці треба актуалізувати питання пошуку резервів внутрішнього ринку в контексті інвестування, а це можливе лише за умов дослідження регіональних ринків, урахування їх специфіки й пошуку шляхів оптимізації діяльності регіонів.

Незважаючи на помилки і перешкоди, в українській державі були зроблені спроби для створення сприятливих умов розвитку інвестиційної сфери. Здійснено перехід до управління інвестиціями на базі ринкових відносин. Формується багатосекторна система капітального будівництва. Розукрупнені та приватизуються будівельні організації. У макроекономічній політиці робиться наголос на створенні передумов зростання інвестицій, але, нажаль, все це не дало вагомих результатів для макроекономічного зростання останніх років.

З нашої точки зору, до чинників, що можуть забезпечити подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні, слід віднести:

- 1) рівень розвитку продуктивних сил та стан ринку інвестицій та інновацій;
- 2) правове поле держави (законодавча база);
- 3) політична свобода усіх гілок влади;
- 4) стан фінансово-кредитної системи;
- 5) статус іноземного інвестора;
- 6) інвестиційна активність населення.

За сучасних умов важливе значення має державна підтримка реалізації інвестиційних проектів розвитку пріоритетних виробництв, а також впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої інвестиційної активності. Важливим чинником, що впливає на інвестиційний клімат, є рівень розвитку інноваційної діяльності підприємств і організацій госпо-

дарського комплексу країни. Підприємства мають зношене та морально застаріле обладнання, але при першочерговому їх переозброєнні можуть стати впливовим чинником активізації інвестиційних процесів в Україні.

Одним з найважливіших чинників покращення інвестиційного клімату в Україні є створення адекватного ринкової економіці правового поля, яке

цілком залежить від політичної волі законодавчої та виконавчої гілок влади. Загальне правове поле інвестиційної діяльності регулюється законами, більшість з яких прийняті ще в 90-ті роки XX сторіччя.

Треба відзначити, що згідно з постановою Кабінету Міністрів "Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки" [2] діє програма "Інвестиційний імідж України", що реалізується з метою створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності і поширення про це інформації серед потенційних інвесторів, проте вагомих результатів виконання цієї програми, нажаль, немає.

Практика господарювання, розробка та реалізація загальнодержавних програм і заходів щодо стабілізації економічної ситуації свідчать про те, що надмірна централізація управління, усунення від реального впливу на вирішення цих питань регіонів, недооцінка їх інтересів та економічних можливостей гальмують економічний розвиток, ефективне використання природного та економічного потенціалу України. Водночас необхідність посилення ролі територіального управління, підвищення впливу місцевих органів влади на соціально-економічну ситуацію – усе це вимагає об'єднаної та виваженої регіональної економічної політики, визначення цілей, пріоритетів розвитку регіону, розробки та застосування засобів реалізації накресленого.

Забезпечення економічного й соціального розвитку регіону потребує значних інвестицій та проведення активної інвестиційної діяльності. Інвестиційний процес, активність і спрямованість інвестиційної діяльності залежать від того, яка інвестиційна політика проводиться в регіонах.

На регіональному та місцевому рівнях допущено серйозні прорахунки у формуванні інвестиційного клімату. Понад 65% іноземного капіталу зосереджено у 9 містах України, в яких проживає не більш як 20% населення. Тим часом у 10 областях, у яких проживає третина населення, залучено менш як 7% інвестицій. Причина – у багатьох регіонах не працюють з інвесторами.

При визначенні показників рейтингу інвестиційної привабливості регіонів розглядаються чинники, які є найбільш важливими при прийнятті інвестиційних рішень. Групування здійснюється за такими критеріями:

- рівень економічного розвитку регіону;
- ринкова та фінансова інфраструктура;
- розвиток людських ресурсів;
- діяльність органів місцевої влади у сфері підприємництва. Розрахунок показників рейтингу регіонів здійснюється на основі

виключно офіційних даних Державного комітету статистики, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції, Міністерства фінансів, Національного банку, Державної комісії з питань фондового ринку та цінних паперів, Державного комітету зв'язку та інформатизації, управлінь обласних державних адміністрацій та ін. Визначення їх проводиться за оригінальною методикою, розробленою співробітниками Інституту реформ і модифікованою за результатами експертного обговорення за участю, зокрема, фахівців НДІ статистики Держкомстату України.

Так, у галузевому розрізі найпривабливішими для інвесторів залишаються харчова промисловість – 15,7%, торгівля – 15,6%, фінансова сфера – 8,5%, машинобудування – 8%.

При цьому західні компанії вкладають гроші в українську харчову промисловість, підприємства торгівлі, фінансовий сектор, фармацевтику, бо це дає швидкий оборот капіталу та мінімізує ризики. Привабливим є також інвестування в інфраструктуру бізнес-послуг для обслуговування, в першу чергу, підприємств з іноземними інвестиціями.

Щодо регіонального розподілу, то слід відмітити, що 80% усіх іноземних інвестицій залучено в підприємства восьми регіонів та м. Києва. Це свідчить, зокрема, про велике значення, яке надають інвестори інфраструктурному та економічному розвитку регіонів.

Як свідчить проведений нами аналіз, для подальшого розвитку інвестиційного клімату та розвитку інфраструктури інвестиційної діяльності, для забезпечення сталого рівня населення в регіоні (нами досліджено показники розвитку Херсонської області) необхідно звернути увагу на вирішення таких питань:

- забезпечення комплексного підходу, з боку держави, до вирішення регіональних програм;
- вирівнювання умов розвитку регіону та активізація соціально-економічного розвитку області;
- укріплення економічної та фінансової баз регіонального і місцевого самоврядування;
- розробка регіональної довгострокової інвестиційної програми, що сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату в області, активізації інвестиційної діяльності, розвитку інфраструктури, залученню інвестицій;
- сприяння реалізації інвестиційних проектів, які мають пріоритетне значення для економічного розвитку регіону;

- пошук потенційних іноземних інвесторів для розвитку промисловості та галузей агропромислового комплексу;
- сприяння розробці інвестиційних проектів по залученню інвестицій до об'єктів туристичної та курортно-рекреаційної сфер області;

• стимулювання процесу заощаджень вільних коштів населення;

- збільшення обсягу амортизаційних відрахувань;
- удосконалення системи висвітлення через ЗМІ позитивного досвіду залучення інвестицій підприємствами області.

Аналіз надходжень прямих іноземних інвестицій в Херсонську область показав, що незважаючи на їх щорічне зростання, показник обсягу інвестицій на одну особу залишається дуже низьким – 100 доларів США, що майже втричі менше, ніж в середньому по Україні. У перспективі до 2010 року передбачається тенденція росту загального обсягу іноземних інвестицій щорічно на 15-20%, при умові ж надання додаткових пільг щодо діяльності підприємств з іноземними інвестиціями приріст іноземного капіталу може досягти 30-50% щорічно. При цьому важливими питаннями залишаються складання кваліфікованих бізнес-проектів під іноземні інвестиції з приваблюваннями для інвесторів економічними та фінансовими прогнозами; підвищення готовності керівників та фахівців підприємств працювати в ринкових умовах господарювання, їх відповідальності за результати своєї діяльності; активізація роботи з пошуку платоспроможних покупців своєї продукції.

Таким чином, досліджуючи проблему покращення інвестиційного клімату України в цілому, підкреслюємо необхідність розгляду питань інвестиційного розвитку регіонів. Тільки з урахуванням соціально-економічних особливостей їх функціонування, можна сподіватись на знаходження шляхів поступового виходу України із кризи і відповідного покращення рівня життя

населення, що є найголовнішим пріоритетом макроекономічної політики будь-якої країни світу.

Література

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року № 1560-XII, Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, № 47, С. 646
2. Постанова КМУ "Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки" від 28 грудня 2001 р. № 1801
3. Зимовець В. Тенденції і наслідки експансії західного фінансового капіталу у Східній Європі//Економіка України-2005. - № 2. - С. 74-83

Герасимчук З.В.
Д.е.н., професор,
Луцький національний технічний університет

Ракша Н.В.
Київський національний
торговельно-економічний університет

ІННОВАЦІЇ, ЯК ЕЛЕМЕНТ УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА НА КОНКУРЕНТНОМУ РИНКУ

Аналіз факторів впливу на рівень конкурентоспроможності малих підприємств свідчить, що однією із визначальних характеристик їх успіху у конкурентному середовищі є різного роду нововведення у науці, техніці, організації і т.д., що втілені в нові вироби чи послуги, технології, методи організації виробництва та збуту, тобто інновації. Проведені в попередніх розділах дослідження показали, що втілення інновацій в процес діяльності малих підприємств - є одним із засобів адаптації до змін у зовнішньому середовищі, що здатний забезпечити достатньо високий рівень конкурентоспроможності. Тому, створення дієвого внутрішнього організаційно-економічного механізму, що заснований на постійному інноваційному пошуку малого підприємства є необхідною передумовою підвищення рівня його конкурентоспроможності.

Проте, в процесі реалізації і впровадженні інновацій перед малим підприємством постає ряд проблем, необхідних для вирішення:

- недостатність фінансових ресурсів для впровадження інновацій в операційний процес малого підприємства;
- обмежені можливості матеріально-технічної бази з метою ефективного управління логістичною системою; неузгодження інноваційних впроваджень із загальною стратегією пі-